

Ásannan og kúvending

Oddagrein

EINKI minni enn ein superbumba. Hetta mugu seinastu úttalislíni hjá formanninum í Fíggjargrunninum, Richard Mikkelsen, sigast at vera, nú hann bráðdliga mælir dønnum til at veita føroyingum munandi hjálpa.

SAMI Richard hevur havt ein tann mest sentrala og týðandi leiklutin í endurbyggingini av føroyska samfelagnum, eftir at bankarnir reelt fóru av knóranum og samfelagið við. Hesin maðurin, sum varð útpeikaður av donsku stjórnini til at seta út í kortið og fremja eina endurreising av føroyska samfelagnum, hevur øll hesi árin hildið sera lágan profil. Hann hevur treyðugt viljað úttalað seg til pressuna.

NÚ er bráðdliga vent í holuni. Ikki bara hevur hann nú tikið tikið "blaðið" frá muninum, hann hevur eisini fullkomiliga kúvent í støðutakan síni til Føroyar. Tað má ein av røttum siga, nú hesin danski "yvirrikisumboðsmaðurin" fyrri Føroyar nú alment mælir donsku stjórnini til at sleppa føroyingum undan ella niðurfrysta stóran partin av rentuskuldini til Danmarkar. Og grundgevingin: ja hon er tann einfalda, at royndin (m.a. hjá Fíggjargrunninum) at endurreisa føroyska samfelagið rætt og slætt visir seg letur seg ikki gera við núverandi rentubyrðu.

VIT kunnu bert fegnast um, at Richard Mikkelsen loksins er komin til somu niðurstøðu, sum oftani hevur verið ávíst eitt nú í hesum blaði, nevnliga hana, at Føroyar koma ongan tíð fyrri seg aftur, um fólkid skal trækla víðari undir tí risastóru rentubyrðu, sum talan er um. Nú er tað so, at vit hava øll loyvi til at skifta hugsan, tá umstøðurnar tala fyrri hesum. Tað undrar tó okkum, at Richard Mikkelsen ikki skal vera komin til hesa niðurstøðu fyrr enn nú, tá samfelagið longu er komið á gravarbakkan, og ein stóru partur av fólkinum er tvingað at flyta av landinum.

UTTAN tó at skjóta honum nakað í skógvarnar, loyva vit okkum tó at seta hesar spurningar: Er tað hábetenta bankamálið, sum hevur fingið Mikkelsen til at gera hesa kúvending? Er hann troyttur av at skula verða gjørdur til syndabukk og nú roynir at leggja alla ábyrgd á politikararnar? Verður hetta gjørt í samráð við stjórnina fyrri at fáa føroyingar at sissa seg? Er hetta bara partur av einum spæli, har ein hjálpanði hond frá dønnum nú skal vera við til at tryggja dønnum oljuna í føroysku undirgrundini upp á longri sikt? Osfr.

BANKAMÁLIÐ eigur undir øllum umstøðum ikki at verða slæpt. Eingin kann liva við óvissuni, um hvat veruliga hendi. Men orð Mikkelsen tæna honum til stóra æru, tí tey raka seymin á høvdið. Betri seint enn ongantíð. Útspælið er nú hjá føroyingum. Spælið út!

Sosialurin

Richard Mikkelsen, stjóri í Fíggjargrunninum:

- Danmark eigur at hjálpa Føroyum

Føroyar eru so mikið hart raktar búskaparlíga, at danska stjórnin eigur at umhugsast at hjálpa Føroyum burtur úr kreppuni. Hetta kann m.a. gerast við, at Danmark átekur sær at gjalda bróðurpartin av rentuútreiðslunum upp á tey lán, sum liggja aftan fyrri bankabjargingarnar.

Hetta sigur formaðurin í Fíggjargrunninum, Richard Mikkelsen í eini grein í dag. Hann heldur ikki, at tað er rætt at bíða við hesum til úrslitið fyriliggur av eini kanning av bankamálinum.

1. For forståelsen af den færøske banksag er det vigtigt at gøre sig klart, at man tog stilling til problemerne, efterhånden som de viste sig. Om det var en forudfastlagt strategi, eller om det blot rent faktisk gik sådan, er mindre vigtigt. Det afgørende er, at man såvel i København som i Tórshavn gik gradvis til værks.

Det har efterfølgende ikke kunnet undgå at give indtryk af, at man hele tiden haltede bag efter, eller sagt på anden måde, at man for hvert et skridt, der blev taget, burde have været opmærksom på, at der hurtigt kunne blive behov for at gå i aktion igen.

Hele saneringsprocessen tog et år, fra oktober 1992 til oktober 1993, og i denne periode måtte politikere og embedsmænd tvunget af omstændighederne og under vanskeligheder og komplicerede forhold træffe en række beslutninger, som siden er kommet under lup, men som set ud fra de forudsætninger, der forelå, da beslutningerne skulle træffes, ikke alene var forsvarlige, men nødvendige.

2. Det er siden blevet fremført som noget meget belastende, at man jo vidste, hvordan det ville gå. Allerede i oktober 1992 gjorde Finanstilsynet opmærksom på, at bankerne senere ville få behov for yderligere kapital udover, hvad der i den øjeblikkelige situation var nødvendigt for at bringe bankerne på den rigtige side af banklovens solvenskrav. Tallet 1 1/2 mia. kr. blev nævnt.

Dette skøn fremgår af det nu offentliggjorte notat af 1. oktober 1992 fra det daværende Industriministerium, og det blev

Richard Mikkelsen: -Det kan ikke være i dansk interesse, at Færøerne på grund af rentebyrden må føre en så stram finanspolitik, at det vil gå ud over den økonomiske genopretning, som alle ser hen til. Mynd jan

gentaget få dage senere under et møde i Finanstilsynet d. 4. i samme måned med ledelsen for Sjóvinnubankin og Landsstyrets daværende to topfolk, lagmand Atli Dam og vicelagmand Jógván Sundstein.

Det var rigtigt af Finanstilsynet at gøre opmærksom på risikoen, men det var en politisk afvejning, hvordan man ville gøre brug af denne bedømmelse, og denne afvejning faldt altså ud til fordel for at tage et skridt ad gangen.

Det var politisk fremkommeligt, og samtidig ville det formentlig, bl.a. af bevilgsmæssige årsager, have været yderst vanskeligt at agere på grundlag af en vurdering, der af Tilsynet selv blev

betegnet som et groft skøn behæftet med betydelig usikkerhed.

3. Det er forkert at påstå, at regeringen allerede i oktober 1992, og for den sags skyld også i marts 1993, da aktiebyttet mellem Finansieringsfonden og Den Danske Bank fandt sted, kendte hele sandheden. Der var ingen, der havde patent på sandheden. Selv Finanstilsynets skøn viste sig senere at være et underkantskøn, når man ser på kapitalbehovet i begge banker som helhed.

Som udtryk for, hvor svært det var, kan henvises til en udtalelse om de 1 1/2 mia. kr., som Sjóvinnubankin daværende formand, Birgir Daniel-

sen, fremkom med til Jyllands-Posten den 14. ds.: »Vi troede ikke, at det i realiteten blev nødvendigt med så mange penge. Hensættelser og tab er jo en subjektiv størrelse, så vi fejede det beløb af bordet».

Dette var altså den færøske opfattelse i oktober 1992, og da man må gå ud fra, at færingerne kender deres egen økonomi bedre end andre, forekommer det urimeligt efterfølgende at klandre efteringen og andre, der havde med banksagen at gøre, på den måde, som det er sket.

Et yderligere eksempel: Efter at Sjóvinnubankin nye ledelse, deriblandt tre tidligere danske bankdirektører, havde set på bankens engagementer med friske øjne, fik man i februar 1993 udvirket en ekstra kapitaltilførsel til banken på 350 mill. kr., men - som andre - forudså man ikke, at der blot et halvt års tid senere blev behov for en yderligere kapitaltilførsel på næsten det dobbelte af dette beløb.

Det er næppe forkert at sige, at det dengang selv for garvede bankfolk var svært at tro på, at det kunne gå så galt, som det rent faktisk gjorde. I de to krisear 1992 og 1993 kom de samlede tab og hensættelser i den færøskjede Sjóvinnubankin op på ikke mindre end 70 pct. af bankens udlån og garantier. Føroya Banki, der oprindeligt havde Den Danske Bank som hovedaktionær, kunne »nøjes« med 56 pct., men under alle omstændigheder tabspiceren af en uhorft størrelsesorden.

4. Det er et springende punkt, om andre løsninger og en anden håndtering af sagen ville have

